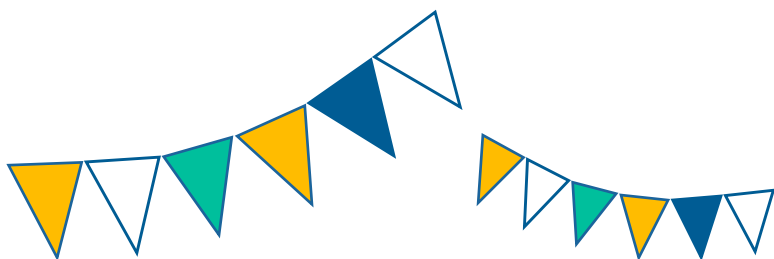
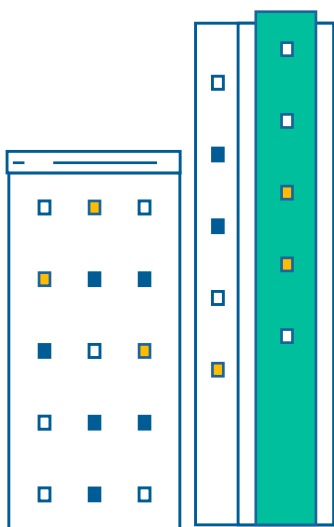

+10

שימושים במרחב

המפתח למרחבים עירוניים קהילתיים ושוקקים

10+ שימושים במרחב:

המפתח למרחבים עירוניים שוקקים וקהילתיים

כולנו מכירים את אותם מקומות בעיר – פארק, מרכז מסחרי שכונתי, פינת רחוב – שנראים נהדר, אבל איכשהו נשארים ריקים. גם אם הם מעוצבים יפה, לא מצליחים למשוך אליהם אנשים, לא יוצרים חיבורים ולא מעודדים פעילות. אז מהו הסוד של אותם מרחבים שוקקים, שמושכים אליהם מגוון רחב של אנשים בכל שעה ביום?

התשובה טמונה בגישת "10+ שימושים במרחב" מעולם ה"פלייסמייקינג" (Placemaking) תיאוריה ופרקטיקה ליצירת מקומות. גישה זו היא המפתח ליצירת מרחבים עירוניים חיים ותוססים, כאלה שבונים קהילתיות באופן טבעי. הרעיון פשוט: כדי שמרחב ציבורי יצליח וישמש כעוגן קהילתי, עליו להציע למשתמשים בו לפחות 10 סיבות שונות להגיע אליו – ולרצות להישאר בו.

למה דווקא 10? ואיך זה קשור לעולם הקהילה והיזמות החברתית?

מספר 10 הוא לא מספר קסם, הוא פשוט מסגרת חשיבה. הוא מאלץ אותנו **להתבונן במרחב לא רק דרך עיניים של מתכננים, אלא דרך עיניים של משתמשים – של קהילה**. הוא דוחף אותנו:

◀ **לחשוב על מגוון צרכים:** לכל אדם יש צרכים שונים, ובכל שעה ביום. מרחב שמציע פעילות לי-לדים, ספסל לקריאה שקטה, נקודת מפגש להתארגנויות ויזמות, מקום לעשות ספורט או "לשבת לקפה" – יהיה תמיד יותר אטרקטיבי ורלוונטי ממרחב שמשרת מטרה אחת בלבד. זה מחייב אותנו להכיר לעומק את הקהילה וקבוצות היעד שלנו.

◀ **לגוון את השימושים לאורך היום והשבוע:** המקום צריך להיות רלוונטי בבוקר, בצהריים ובערב, בימי חול ובסופי שבוע. איך נוכל למשוך אליו קהלים שונים בשעות שונות?

◀ **לשלב בין "קשה" ל"ר":** בין תשתיות פיזיות קבועות (ספסלים, מתקנים) לבין פעילויות אנושיות וקהילתיות (מוזיקת רחוב, שוק איכרים קטן, מפגשי storytelling). זה דורש שילוב של יזמות חברתית ופעילות קהילתית שתמלא את המקום בחיים.

◀ **לנצל את הפוטנציאל המלא של המקום:** לגלות צדדים חדשים ולחשוב מחוץ לקופסה על פתרונות יצירתיים, גם במינימום משאבים.

עבורנו, אנשי הקהילה והיזמות, גישת ה-"10+ שימושים" היא כלי עבודה פרקטי. היא מאפשרת לנו להפוך חללים אפורים ללב פועם של קהילה, למצוא הזדמנויות חדשות ליזמות מקומית, וליצור מקומות שבהם אנשים פשוט אוהבים להיות, נפגשים, יוצרים וחיים יחד.

תרגיל מעשי:

צרו את רשימת ה- "10+ שימושים" שלכם!

הנה תרגיל חשיבה פשוט ומעשי, שתוכלו לעשות לבד, עם צוות היוזמה שלכם, עם חברי הקהילה או אפילו בשיחת קפה שכונתית, כדי להחיות כל מרחב:

בחרו את המרחב: איפה תרצו להניע שינוי?

בחרו מרחב ציבורי אחד שאתם רוצים להבין טוב יותר או לשפר. זה יכול להיות:

- ◀ גינה ציבורית קטנה בשכונה.
- ◀ מרכז מסחרי
- ◀ קטע רחוב ספציפי (למשל, מול המרכז הקהילתי).
- ◀ אפילו אזור פתוח בתוך או ליד בניין ציבורי כלשהו (למשל, לובי של מתנ"ס או חצר של הבית ספר).

חשבו – מה כבר קורה שם? (והאם זה מספיק?)

רשמו את כל הפעילויות והשימושים שכבר קיימים במרחב שבחרתם, גם אם הם חלקיים, לא מספיקים או ממומשים במלואם. נסו להיות אובייקטיביים:

◀ **מי נמצא כאן?** אילו קבוצות אוכלוסייה אתם רואים (או מדמיינים) במקום? (לדוגמה: הורים וילדים, בני נוער, מבוגרים, בעלי כלבים, עובדי אורח, תיירים). האם יש קבוצות שחסרות?

◀ **מה הם עושים?** אילו פעילויות מתרחשות במקום, באופן ספונטני או מתוכנן? (לדוגמה: יושבים על ספסל, עוברים דרך המקום, משחקים, מדברים בטלפון, אוכלים, קוראים, ממתינים). האם המקום מאפשר להם את זה?

◀ **מתי זה קורה?** אילו פעילויות מתרחשות בשעות שונות ביום (בוקר,צהריים, ערב) או בימים שונים בשבוע (חול, סופ"ש)?

◀ **מה "מאפשר" את הפעילויות האלה?** אילו אלמנטים פיזיים, אנושיים או סביבתיים (למשל, ספסלים, צל, קרבה לחנות, אווירה מסוימת, אירוע מזדמן) תורמים לכך שאנשים עושים את מה שהם עושים?

◀ **מה "מונע" פעילויות אחרות?** מה גורם לכך שאנשים לא מגיעים, לא נשארים, או לא עושים דברים מסוימים (לדוגמה: אין צל, רעש, חוסר בשיבה, תחושת חוסר ביטחון, אין פח אשפה קרוב)?

◀ **מהן נקודות החוזק הפיזיות והאנושיות של המרחב?** (לדוגמה: עצים ותיקים, פינה שקטה, נגישות טובה, קיר יפה, נוף).

◀ **מהן נקודות החולשה הפיזיות והאנושיות של המרחב?** (לדוגמה: תאורה לקויה, לכלוך, חוסר תחזוקה, תחושה מנוכרת).

הפעילו את הדמיון: מה עוד אפשר לעשות כאן? (נסו להגיע ל-10! ואפילו יותר!)

זהו החלק היצירתי! כעת, חשבו על רעיונות לשימושים ופעילויות שיהפכו את המקום למוקד משיכה עבור קהלים מגוונים. אין רעיונות "מוזרים" בשלב זה – פשוט רשמו כל מה שעולה לכם לראש. חשבו על:

- ❖ **ישיבה ונוחות:** לא רק ספסלים, אלא גם כסאות ניידים שניתן להזיז, פינות ישיבה מוצלות ונעימות, שולחנות פיקניק קהילתיים, ערסלים.
- ❖ **פעילויות לילדים ונוער:** משחקי ריצפה (קלאס, שחמט מצויר על המדרכה), מתקנים פשוטים וכיפיים שאינם בהכרח יקרים (למשל, קיר טיפוס קטן), קירות ציור בגיר.
- ❖ **תרבות ופנאי:** פינת ספרים להחלפה (בספרייה קטנה ומוגנת מים), עמדת נגינה חופשית (כמו פסנתר ישרן ששופץ וצבוע), במה קטנה מאולתרת להופעות ספונטניות או קריאת שירה.
- ❖ **מזון ושתייה:** עמדת קפה/תה ניידת, דוכן "קח-תן" של ירקות ופירות מהגינה הפרטית, שוק איכרים מקומי קטן פעם בשבוע.
- ❖ **פעילות פיזית:** שביל הליכה מסומן עם תחנות קטנות למתיחות, אזור ליוגה או מדיטציה, מתקני כושר פשוטים מחומרים ממוחזרים.
- ❖ **טבע וסביבה:** גינה קהילתית קטנה, פינת קומפוסט שכונתית, עמדות מיחזור, הצבת בתי ציפורים צבעוניים.
- ❖ **חיבורים אנושיים:** לוח מודעות קהילתי פעיל ומתחלף, פינת "ספר לי סיפור" מוגדרת, "ספסל שיחה" ייעודי שמעודד מפגשים אקראיים.
- ❖ **מסחר קל/יזמות מקומית:** יריד קטן של אומנים מקומיים פעם בחודש, דוכן למכירת עבודות יד של תושבים, נקודת איסוף לרכישות משותפות.
- ❖ **מידע ותוכן:** שלט עם היסטוריית המקום או סיפורים עליו, מפה של השכונה עם נקודות עניין, מידע על אירועים קהילתיים קרובים.
- ❖ **נוף אמנותי/עיצובי:** ציורי קיר שנעשו על ידי אמנים מקומיים, מיצבים אמנותיים מתחלפים, פסל קהילתי שנוצר בשיתוף תושבים, תערוכת תמונות מחיי השכונה,

תעדו, תעדפו וצאו לדרך עם הצעד הראשון!

❖ **רשמו את כל הרעיונות שלכם.**

❖ **סמנו את הרעיונות** שניתן ליישם בגישת ה"יזמות העירונית הקטנות" (קל, מהיר, זול). אלה הרעיונות שאיתם תוכלו להתחיל בקלות יחסית.

❖ **בחרו 2-3 רעיונות מובילים** שתמצאו ליישם בקרוב, וחשבו מי בקהילה יכול לעזור לכם להגשים אותם.

❖ **אל תפחדו להתחיל בקטן!** אפילו הוספת עציצים צבעוניים או ציור קלאס על המדרכה יכולים לשנות את האווירה ולהזמין אנשים פנימה.

היופי בגישת "10+ שימושים" הוא שהיא אינה דורשת שיפוץ יקר או תוכניות גרנדיוזיות. היא פשוט דורשת מאיתנו להתבונן במרחב בעיניים חדשות, לשאול "מה עוד?" ולעודד יצירתיות ושיתוף פעולה קהילתי. התחילו בקטן, ותגלו איך המרחב הציבורי שלכם מתחיל לשקוק חיים והופך ללב פועם של קהילה.